

І. А. Сазонець,

д. е. н., професор, професор кафедри туризму та готельно-ресторанного бізнесу туристичної діяльності ВНПЗ "Дніпровський гуманітарний університет"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8032-3675>

А. С. Філоненко,

магістр спеціальності "Туризм", ВНПЗ "Дніпровський гуманітарний університет"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6134-8551>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.4.48

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ ТА ВПЛИВ НА НЕЇ ПАНДЕМІЇ COVID-19

I. Sazonets,

Doctor of Economic Sciences, Professor of Department of the Tourist and Hotel-Restaurant Business, Dnieper Humanities University

A. Filonenko,

Master of "Tourism" specialty, Dnieper Humanities University

ORGANIZATIONAL PRINCIPLES OF FUNCTIONING OF THE HOTEL INDUSTRY OF UKRAINE AND IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON IT

Визначено, що індустрія гостинності є широкою за масштабом і включає кілька різних секторів. Готельна індустрія займається виключно розміщенням гостей і супутніми послугами. Індустрія гостинності займається дозвіллям у більш загальному сенсі.

Доведено, що складність сучасного стану, його нестабільність у поєднанні з необхідністю реформування економіки, істотно впливає на розвиток готельної індустрії. Основними чинниками невизначеності є: високий рівень невизначеності ринкового середовища, сезонна нестабільність попиту на туристичні послуги, гостра конкуренція в туристичній індустрії, брак фінансових ресурсів, недостатня орієнтація на клієнта, низька якість туристичного продукту.

В період подолання наслідків коронакризи готельна індустрія розвивається далі, створюючи сектори сервісних апартаментів під управлінням міжнародних і місцевих операторів, розвиваючи нові форми співпраці, використовуючи нові технології.

The article examines the organizational foundations of the functioning of the hotel industry of Ukraine and determines the impact of the COVID-19 pandemic on it. An attempt was made to analyze and provide recommendations for overcoming the negative consequences of the corona crisis for the hotel industry.

It has been determined that the hospitality industry is broad in scope and includes several different sectors. The hotel industry deals exclusively with guest accommodation and related services. The hospitality industry deals with leisure in a more general sense. A modern hotel management company is a complete system of interconnected elements that act as units to solve specific problems and achieve the goal, namely a positive final own financial result.

Objects of the hotel industry include various types of tourist enterprises: tourist hotel, tourist base, auto tourism enterprises (motor hotel, motel, camping), water tourism enterprises (boat, boat camping, flotel, flot camping, aquatel), mobile tourist enterprises (train, steamship), flytel, tourist shelter and hut. Hotels are the most common type of accommodation in the hospitality industry. A hotel is defined as an establishment that offers accommodation, meals and other services. They are mainly aimed at travelers or tourists, although locals can also use them. Hotels provide private rooms and almost always have private bathrooms.

It has been proven that the complexity of the modern state, its instability in combination with the need to reform the economy, significantly affects the development of the hotel industry. The main factors of uncertainty are: high level of uncertainty of the market environment, seasonal instability of demand for tourist services, fierce competition in the tourism industry, lack of financial resources, insufficient customer orientation, low quality of the tourist product.

During the period of overcoming the consequences of the corona crisis, the hotel industry continues to develop, creating sectors of service apartments under the management of international and local operators, developing new forms of cooperation, using new technologies.

Ключові слова: готельна, індустрія, Україна, послуги, реформування, нестабільність, COVID-19, коронакриза.

Key words: hotel, industry, Ukraine, services, reform, instability, COVID-19, corona crisis.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Готельне господарство України розвивалося в останнє десятиліття стрімкими темпами. Сфера туристичного бізнесу та гостинності є домінуючим фактором забезпечення соціально-економічного зростання не тільки для України, але й для багатьох країн світу. Економічна сутність готельного бізнесу як сфери послуг, полягає у нематеріальному характері її діяльності. Особливістю послуг гостинності є те, що вони є головним продуктом виробничо-експлуатаційної діяльності готелів та створюються й реалізуються в межах одного підприємства. Процес обслуговування, де поєднуються виробництво та споживання послуг має назву надання послуг. Досліджуючи динаміку основних показників сфери туризму та гостинності в Україні за останні роки, можна відзначити наявність негативних тенденцій, що супроводжуються зменшенням кількості обслугованих туристів та зайнятих, а також формуванням низьких річних показників надходження ВВП. Такі тенденції визначаються об'єктивними умовами геополітичного та глобального характеру, в яких опинилася Україна.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Такі важливі питання, що пов'язані з економічним добробутом країни на основі розвитку готельної індустрії безумовно досліджувались вітчизняними вченими. Серед таких вчених ми можемо визначити Баб'як О.В. [1], Джинджояна В.В. [2, 3], Сазонець О.М. [6, 7], Сазонця І.Л. [4, 5, 7], Торянника В.М. [7], Тесленко Т.В. [3]. Ці науковці досліджували комплексні питання функціонування туристичного комплексу та готельної індустрії

в його складі, вплив управлінських та технологічних інновацій на розвиток готельної індустрії, аспекти інформатизації туризму, гостинності та закладів охорони здоров'я, економічні проблеми функціонування курортного комплексу на рівні національної економіки. Однак, проблеми функціонування саме готельної індустрії, як спеціалізованого сегмента сфери послуг не розглядалися вітчизняними вченими повною мірою.

МЕТА СТАТТІ

Спираючись на наукові доробки вітчизняних авторів ми визначили мету нашої статті у дослідженні організаційних засад функціонування готельної індустрії України та визначення впливу на неї пандемії COVID-19. Зроблено спробу аналізу та надання рекомендацій щодо подолання негативних наслідків коронакризи для готельної індустрії.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Готельна індустрія це перш за все бізнес. Це також визначає необхідність додаткових досліджень у цьому напрямку.

У працях зарубіжних учених, тариф (від англ. Tariff — ставка) трактується як система, а розмір оплати готельних послуг розглядається як ціна, яка встановлюється за власність, яка забезпечує місце для тимчасового проживання в готельному номері відповідного типу. Однак, слід зазначити, що існує суттєва різниця між ціною готельних послуг і тарифами, оскільки ототожнення цих понять є недоречним.

Різновидом готелів є туристичні комплекси — сукупність рекреаційних підприємств, різних за функція-

ми та місткістю понад 1000 місць, розміщених на туристичному маршруті й об'єднаних загальною функціональною програмою. Туристичні комплекси включають різноманітні типи туристичних підприємств: туристичний готель, туристична база, автотуристичні підприємства (мотор-готель, мотель, кемпінг), водні туристичні підприємства (ботель, ботокемпінг, флотель, флотокемпінг, акватель), мобільні туристичні підприємства (потяг, теплохід), флайтель, туристичний притулок і хатина.

Згідно зі статистикою, 15% від загального обсягу туризму припадає на іноземних відвідувачів. Це добрий показник, враховуючи пандемію та інші обмежувальні фактори.

Готельний бізнес в Україні може збільшити цей показник за рахунок розвитку транспортної інфраструктури. Як тільки з'являється можливість прилетіти в локацію, відразу зростає кількість гостей і попит на готельні номери. Реальним прикладом є надання безвізу, активізацією діяльності авіакомпаній, новими правилами в'їзду в країну, розвитком курортних локацій тощо. Звісно, пандемія вплинула на внутрішній та зовнішній туризм, але варто зазначити, що інтерес до України був у відвідувачів з Німеччини, Італії, Франції та інших європейських країн. Зі збільшенням числа іноземних туристів готелі повинні бути готові до обслуговування відповідно до різних національних особливостей.

Одна з поширених проблем пов'язана з визначенням різниці між готельною індустрією та індустрією гостинності, оскільки багато людей помилково вважають, що ці два терміни стосуються одного й того ж. Однак, різниця полягає в тому, що індустрія гостинності є ширшою за масштабом і включає кілька різних секторів. Готельна індустрія займається виключно розміщенням гостей і супутніми послугами. Індустрія гостинності займається дозвіллям у більш загальному сенсі. Як результат, її діяльність охоплює житло, ресторани, бари, кафе, нічне життя та низку подорожей і туристичних послуг.

Важливо розуміти, що готельна індустрія — це загальний термін, який використовується для опису послуг, пов'язаних із розміщенням гостей. Маючи це на увазі, варто зазначити, що існує безліч різних типів розміщення, які підпадають під цей загальний термін. Деякі з основних типів описані більш детально нижче:

Готелі. Найпоширеніший тип розміщення в готельній індустрії. Готель визначається як заклад, який пропонує ночівлю, харчування та інші послуги. Вони в основному орієнтовані на мандрівників або туристів, хоча місцеві жителі також можуть використовувати їх. Готелі надають приватні номери та майже завжди мають окремі ванні кімнати.

Ліжко та сніданок, або B&B, є меншими закладами, які пропонують гостям приватні кімнати для ночівлі, а також ранковий сніданок. Часто ці заклади переобладнані з приватних будинків, і багато власників B&B живуть у них. Хоча вони часто є бюджетним варіантом, елітні та розкішні готелі типу "ліжко та сніданок" також існують.

Мотелі — це форма ночівлі, що призначена для автомобілістів. З цієї причини вони зазвичай зручно розташовані на узбіччі дороги та пропонують велику безкоштовну парковку. У мотелі, як правило, є кілька но-

мерів і деякі додаткові зручності, але, як правило, у них буде менше зручностей, ніж у готелях.

Ботель — це назва човна, який адаптований для розміщення в готельному стилі. Багато ботелів є постійно пришвартованими річковими човнами, хоча інші є переобладнаними кораблями, які цілком здатні подорожувати з гостями на борту. Вони особливо популярні в європейських містах з річками чи каналами.

Квартири з обслуговуванням популярні серед ділових мандрівників. Апартаменти з обслуговуванням — це житло в стилі апартаментів, де гості отримують повний спектр послуг, таких як обслуговування номерів, прибирання та послуги пральні. Більшість апартаментів з обслуговуванням також пропонують додаткові зручності, а самі апартаменти, як правило, більші за розміром ніж готельні номери.

Готельна індустрія є одним з найбільш швидкозростаючих секторів у XXI столітті. Управління готелем відіграє життєво важливу роль у цій галузі і такий бізнес передбачає багато обов'язків. Досягнення успіху в готельній індустрії означає забезпечення ефективної роботи всіх структурних підрозділів готельної компанії. У будь-якому конкретному готелі є люди, які працюють на великій кількості різних посад у готелі.

Становлення готельного сервісу в Україні почалося в першій половині 2000-х років. Спочатку в центрі уваги місцевих та іноземних інвесторів був розвиток готельного ринку в Києві. Поступово, з розвитком готельного бізнесу в Україні, інтерес інвесторів почав зміщуватися в напрямку обласних міст, насамперед великих ділових центрів країни (з населенням близько 1 млн чол.) таких як Харків, Донецьк, Дніпро, Харків, Львів курортні зони, такі як Карпати, Одеса.

Активно розвивався сегмент готельної нерухомості під великим впливом чемпіонату Європи з футболу 2012 році на вимогу міст-організаторів, які приймали матчі (Київ, Харків, Донецьк, Львів) необхідно було мати певну кількість готельних номерів різних категорій. Сфера готельних послуг залишається однією з найдинамічніших секторів економіки України. Ненасичений готельний ринок послуг різного рівня створює чудову можливість для міжнародних готельних операторів для входу на український ринок.

На сьогоднішній день Україна з її величезним туристичним та готельним потенціалом займає досить невелику частку світового туристичного ринку. Складність сучасного соціально-економічного стану, його нестабільність у поєднанні з необхідністю реформування економіки, істотно впливає на розвиток туристичної галузі і, відповідно, готельної галузі. Високий рівень невизначеності ринкового середовища, сезонна нестабільність попиту на туристичні послуги, гостра конкуренція в туристичній індустрії, брак фінансових ресурсів, недостатня орієнтація на клієнта, низька якість туристичного продукту та інші фактори є джерелами підвищеної складності регулювання туристичного бізнесу в Україні.

Сьогодні Україна займає одне з останніх місць у списку європейських країн за кількістю готелів. У країні в середньому на тисячу жителів припадає два готельних номери, тоді як в Європі цей показник не менше чотирнадцяти-вісімнадцяти. Дисбаланс попиту і пропо-

Таблиця 1. Кількість фактично проведених ліжко-днів у колективних засобах розміщування (од.) в окремих регіонах України

Регіони	2016	2017	2018	2019	2020
Дніпропетровська область	1 619 074	1 553 008	954 349	830 161	365549
Київська область	1 022 749	1 031 809	782 318	873 752	517560
Вінницька область	968 883	1 038 042	148 565	151 652	67934
Волинська область	450 624	480 980	187 299	134 495	62178
Львівська область	3 217 165	3 401 146	1 401 561	1 334 232	489903
Закарпатська область	1 304 522	1 560 197	241 179	227 996	163861
Харківська область	949 569	1 020 447	1438 796	1435 288	209884
Запорізька область	2 150 947	2 181 335	940 127	883 721	49999
м. Київ	2 521 590	2 539 255	2 559 503	2 544 803	112716

Джерело: [8].

зиції спричинив високі ціни в готельному бізнесі. Ціни на номери в готелях середньої та високої цінової категорії від \$ 150 до \$500 за добу. Серед сприятливих факторів розвитку — постійне зростання туристичного потоку в Україну. За останні п'ять років він стабільно зріс на 20%. Найактивніше розвивається діловий туризм відносно розвивається і готельний бізнес.

Світ рухається швидше, ніж будь-коли, оскільки зміна соціальних поглядів, нові технології, економічні та демографічні зміни спричиняють сейсмічні зміни у способах нашого життя, ведення бізнесу та бізнесу. Деякі тенденції готельної індустрії стають незмінними на довгий час. Важливо бути в курсі нових тенденцій, щоб отримати прибуток від швидкого впровадження новацій в діяльність готельної індустрії.

Поширення інфекційного захворювання COVID-19 та карантинні умови суттєво вплинули і продовжують негативно впливати на туристичний та готельний бізнес, тому є необхідність дослідження впливу та наслідків спричинених світовою кризою на готельний бізнес. Важливим питанням є створення умов для поступового виходу з рівня збитковості готельних підприємств та запобігання стагнації в галузі. Готельні заклади зіштовхнулися з такими проблемами: відсутність гостей, закриття, падіння доходів, безпека співробітників і гостей. Готельному бізнесу доведеться трансформуватися і розвиватися далі, створювати сектори сервісних апартаментів під управлінням міжнародних і локальних операторів, шукати нові форми співпраці, використовувати нові технології ведення бізнесу. Для виходу з кризи готельна галузь потребує підтримки від держави.

Пандемія коронавірусу (COVID-19) справила величезний вплив на готельну індустрію внаслідок повного або часткового карантину в багатьох країнах. Уряди з усього світу запровадили обмеження на подорожі, закрили кордони та заборонили внутрішні та міжнародні рейси. З початку 2020 року багато місцевих і міжнародних заходів було або перенесено, або скасовано. До них належать Олімпійські ігри, ЄВРО-2020 і найбільша в світі туристична виставка ITB Berlin, де очікується відвідування понад 150 000 відвідувачів.

З огляду на обмеження для компаній і мільйонів працівників, яким загрожує звільнення, не дивно, що багато ділових заходів і поїздок скасовуються через побоювання щодо коронавірусу. Через невизначеність майбутнього, викликану пандемією, люди неохоче бронювали відпустку на 2020 і навіть на 2021 рік.

Готельна індустрія є одним із секторів, які найбільше постраждали від пандемії. Деякі готелі втратили до 90 відсотків бронювань, а деякі були змушені закритися. Скасовані бронювання та відсутність бронювань призвели до втрати доходу для готелів. Крім того, більшість готелів, які переживають труднощі, не бачать виходу зі своїх проблем з грошовими потоками, оскільки майбутнє справді дуже невизначене.

Можна прослідкувати як вплинула пандемія на готельний бізнес з даних Національної Туристичної Організації України (НТОУ) беручи дані за останні 5 років і підслідити їх зміну (таблиця 1).

Аналізуючи надані дані можна зробити висновок, що пандемія коронавірусу (COVID-19) досить суттєво вплинула на розвиток готельного бізнесу. Беручи до прикладу Дніпропетровську область за 2019 рік, де загальна кількість фактично проведених ліжко-днів у колективних засобах розміщування становила 830 161 одиниць а за 2020 рік 365549 одиниць, можна сказати що кількість проведених ліжко-днів знизилась на 46,12 % в даному регіоні з початку пандемії.

ВИСНОВКИ

Індустрія гостинності є широкою за масштабом і включає кілька різних секторів. Готельна індустрія займається виключно розміщенням гостей і супутніми послугами. Індустрія гостинності займається дозвіллям у більш загальному сенсі. Її діяльність охоплює житло, ресторани, бари, кафе, нічне життя та низку подорожей і туристичних послуг.

Складність сучасного соціально-економічного стану, його нестабільність у поєднанні з необхідністю реформування економіки, істотно впливає на розвиток туристичної галузі і, відповідно, готельної галузі. Високий рівень невизначеності ринкового середовища, сезонна нестабільність попиту на туристичні послуги, гостра конкуренція в туристичній індустрії, брак фінансових ресурсів, недостатня орієнтація на клієнта, низька якість туристичного продукту та інші фактори є джерелами підвищеної складності регулювання туристичного бізнесу в Україні.

В період подолання наслідків коронакризи готельному бізнесу доведеться трансформуватися і розвиватися далі, створювати сектори сервісних апартаментів під управлінням міжнародних і локальних операторів, шукати нові форми співпраці, використовувати нові технології ведення бізнесу.

Література:

1. Баб'як О.В. Формування імперативів державного управління профілактикою та реабілітацією. Право та державне управління. 2022. № 2. С. 169—175.

2. Джинджоян В. В. Базисні детермінанти розвитку туристичних підприємств на основі їх соціальної діяльності: монографія. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2020. 248 с.

3. Джинджоян В.В. Інноваційні технології в туризмі та гостинності: навч. посіб. / В.В. Джинджоян, Т.В.Тесленко, К.М. Горб. — К.: Видав. "Каравела", 2022. — 340 с.

4. Сазонець І.Л., Турко В.І. Тенденції попиту на туристичні послуги та відновлення туристичної галузі в умовах боротьби з пандемією COVID-19. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Теорія та практика менеджменту", м. Луцьк, 12 травня 2021 року.

5. Сазонець І.Л., Главін І.А. Дослідження проблем інноваційного розвитку туристичної галузі в умовах постіндустріального суспільства. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Теоретико-прикладні аспекти розвитку індустрії гостинності, туризму, виробництва в умовах міжнародної економічної інтеграції". м. Дніпро, 20 травня 2020 року.

6. Сазонець О.М. Інформаційно-комп'ютерні технології та інновації у розвитку світової туристичної галузі. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. "Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу". Житомир, 3-4 листопада 2022 р. С. 291—292.

7. Сазонець О.М., Сазонець І.Л. Міжнародний бізнес і логістика; понятійно-термінологічний словник. Київ. Центр учбової літератури, 2021. 288 с.

8. Торяник В.М. Механізм державного управління туристичною галуззю в Україні (ліцензування, сертифікація, стандартизація): словник-довідник: навч. посіб./ В.М. Торяник, В.В. Джинджоян; за заг. ред. В.О. Негодченка. — Дніпро: ВНПЗ "ДГУ", 2020. — 182 с.

9. Туристична статистика України. Засоби розміщення. URL: (https://www.ntoukraine.org/nsts_analytics_ua.html) (Дата звернення: 12.12.2022 р).

References:

1. Bab'iak, O.V. (2022), "Formation of imperatives of public management of prevention and rehabilitation", *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, vol. 2, pp. 169—175.

2. Dzhyndzhoian, V.V. (2020), *Bazysni determinanty rozvytku turystychnykh pidpriemstv na osnovi ikh sotsial'noi diial'nosti* [Basic determinants of the development of tourist enterprises based on their social activities], *Klasychnyj pryvatnyj universytet, Zaporizhzhia*, Ukraine.

3. Dzhyndzhoian, V.V. Teslenko, T.V. and Horb, K.M. (2022), *Innovatsijni tekhnolohii v turyzmi ta hostynnosti* [Innovative technologies in tourism and hospitality], *Vydavnytstvo "Karavela"*, Kyiv, Ukraine.

4. Sazonets', I.L. and Turko, V.I. (2021), "Trends in demand for tourist services and the recovery of the tourism industry in the context of the fight against the COVID-19 pandemic", *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Teoriia ta praktyka menedzhmentu"* [Materials of the International Scientific and Practical Conference "Theory and Practice of Management"], *Luts'k*, Ukraine.

5. Sazonets', I.L. and Hlavin, I.A. (2020), "Study of the problems of innovative development of the tourism industry in the conditions of the post-industrial society", *Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Teoretyko-prykladni aspekty rozvytku industrii hostynnosti, turyzmu, vyrobnytstva v umovakh mizhnarodnoi ekonomichnoi intehratsii"* [Materials of the international scientific and practical conference "Theoretical and applied aspects of the development of the hospitality industry, tourism, production in the conditions of international economic integration"], *Dnipro*, Ukraine.

6. Sazonets', O.M. (2022), "Information and computer technologies and innovations in the development of the world tourism industry", *Materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. "Suchasni vyklyky staloho rozvytku biznesu"* [Materials of the international scientific and practical conference "Modern challenges of sustainable business development"], *Zhytomyr*, Ukraine, pp. 291 — 292.

7. Sazonets', O.M. and Sazonets', I.L. (2021), *Mizhnarodnyj biznes i lohistyka; poniatijno-terminolohichnyj slovnyk* [International business and logistics; conceptual and terminological dictionary], *Tsentr uchbovoi literatury*, Kyiv, Ukraine.

8. Torianyk, V.M. and Dzhyndzhoian, V.V. (2020), *Mekhanizm derzhavnoho upravlinnia turystychnoiu haluzziu v Ukraini (litsenzuvannia, sertyfikatsiia, standartyzatsiia): slovnyk-dovidnyk* [The mechanism of state management of the tourism industry in Ukraine (licensing, certification, standardization): dictionary-reference], *VNPZ "DHU"*, Dnipro, Ukraine.

9. National Tourism Organization of Ukraine (2023), "Tourist statistics of Ukraine. Means of accommodation", available at: https://www.ntoukraine.org/nsts_analytics_ua.html (Accessed 12.12.2022).

Стаття надійшла до редакції 09.02.2023 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73